

רקע תיאורטי

MOOC – רקע והגדרה

המושג מוק (MOOC- Massive open online course) הוגדר על ידי קורמייר בשנת 2008. למעשה, קורס המוק הראשון הושק לראשונה בשנת 2008 ונקרא "חיבוריות וחיבור ידע" (Christensen, Steinmetz,) (Alcorn, Bennett, Woods, & Emanuel, 2013). מוק הינו קורס אינטרנטי פתוח מרובה משתתפים ונגיש לקהל הרחב. במרבית המקרים מדובר בקורס ללא עלות ויכולים לקחת בו חלק מספר בלתי מוגבל של אנשים. בקורסי מוק ניתן למצוא חומרי לימוד מסורתיים, סרטונים, בעיות ותרגילים וכדומה. בנוסף, בקורסי המוק ניתן למצוא פורומים אינטראקטיביים אשר מאפשרים יצירת אינטראקציה בין הסטודנטים לבין עצמם, וכן, בין הסטודנטים לבין מרצים ועוזרי הוראה. ככלל, התפתחות קורסי המוק הינה תולדה של פיתוחם של משאבים לימודיים פתוחים (OER - Open Educational Resources). משאבים מסוג זה מתבססים על חזון של חינוך פתוח ותפישה לפיה על הידע להיות משותף לכלל הציבור באופן חופשי. כמו כן, התפתחות קורסי המוק מתבססים על חזון של למידה אשר משוחררת ממגבלות מקום, זמן, דמוגרפיה, וכלכלה. מטרת קורסים מסוג זה ליצור נגישות של תכנים לימודיים לקהל הרחב (Gaebel, 2014).

קורסי המוק החלו להיכנס לתודעה הציבורית בשנת 2012 עם בנייתו של הקורס "מבוא לבינה מלאכותית" כקורס מקוון ללא תשלום. קורס זה חתר לדמות חוויית כיתה אמיתית והציע שיעורים באיכות גבוהה אשר פתוחים לכלל הציבור. לקורס זה נרשמו למעלה מ 160,000 תלמידים מיותר מ - 190 מדינות. בהמשך הדרך פותחו קורסי מוק נוספים רבים שנפרסמו על פני תחומים שונים, לרבות מודלים עסקיים, רעיונות לסטארט-אפ. כמו כן, בהמשך הדרך צמחו מספר חברות מסחריות אשר מספקות קורסי מוק. זאת ועוד, בשנת 2013 האוניברסיטה הפתוחה בבריטניה בשיתוף עם אוניברסיטאות מבריטניה החלה לפתח קורסי מוק כחלק מתכניות הלימוד המועברות לסטודנטים בימינו, ניתן למצוא גופים רבים ושונים אשר מתבססים על קורסי מוק, לרבות מדרשות לימוד, חברות מסחריות וארגוני מלכ"רים (Siemens, 2013). למי מיועדים קורסי המוק? בהקשר זה, קורסים מסוג זה מיועדים לכלל האוכלוסייה, ולא דווקא לתלמידים או סטודנטים במוסדות לימוד. קורסי המוק מציעים לצופים חשיפה לסוגים שונים של תכני לימוד, לרבות למידה אשר נועדה לצורך של העשרה, למידה לצורך השלמת מידע הרלוונטי לקבלה למוסדות לימוד, חשיפה לתכני לימוד בעקבות קשיי נגישות למוסדות לימודים ושיעורים, קשיים במימון לימודים במכללות ואוניברסיטאות וכדומה (Gaebel, 2014).

יתרונות פדגוגיים בקורסי MOOC

חוקרים רבים מייחסים לקורסי מוק יתרונות משמעותיים, למשל, קורסי המוק מאפשרים תרגול פעיל של הלומדים. בהקשר זה, יחידות הלימוד בקורסי המוק מלוות במקרים רבים בתרגילים אשר נועדו להעריך את הלמידה של הלומדים ושליטתם בתכנים שהועברו בקורס. לאחר התרגול הלומד זוכה לקבלת משוב מיידי. בנוסף, קורסי המוק מאפשרים למידה אוטונומית וחופש בתהליך הלמידה. בקורסים מסוג זה הלומדים מפתחים בכוחות עצמם מיומנויות למידה (Ferguson & Sharples, 2014). ללמידה עצמית מיוחסים תרומה ויתרונות קוגניטיביים שונים, לרבות יכולת ניתוח ועיבוד עצמי ופיתוח מיומנויות למידה ברשת האינטרנט. זאת ועוד, בקורסי המוק ישנה אפשרות לבצע הערכת עמיתים, למידה באמצעות קורסי המוק מאפשרת ללומדים רבים לבצע הערכה משותפת לתכנים המעוברים. להערכת הלומדים ישנה חשיבות רבה כאשר מפתחי הקורסים יכולים להעריך את איכות התכנים

ולערוך בהם שינויים במידת הצורך. במחקר שנערך לאחרונה נבחנה מידת ההתאמה בין הערכות חמישה תלמידים שנחשפו לקורסי מוק לבין הערכות סגל ההוראה, ממצאי המחקר לימדו על התאמה חזקה בין הערכות הלומדים לבין הערכות סגל ההוראה (Lewin, 2012).

מעבר לשלושת היתרונות המופיעים לעיל, שוב לציין כי רמת השליטה של הגולשים בקורסי המוק גבוהה. בהקשר זה, במסגרת קורסי המוק ניתנת ללומדים אפשרות לבצע מספר פעמים מטלות ותרגילים עד לביצוע מושלם של המטלות. בנוסף, ללומדים יש את האפשרות לצפות מספר פעמים בתוכן ההרצאה ולעצור את ההרצאה במידת הצורך. שליטה מסוג זה בתזמון תהליך הלמידה וחזרה על התרגילים צפויה להעניק ללומדים סביבת עבודה נוחה. קטעי הוידאו בקורסי המוק מאפשרים לתלמידים את היכולת לשלוט בקצב, להשהות, להריץ לאחור, לחקור ולחזור לתוכן ההרצאה (Thomas, 2002). לבסוף, קורסי המוק מאפשרים התאמה אישית ללומד - למידה בקורסי מוק מאפשרת התאמה אישית ללומדים. במסגרת קורסי המוק מיושמים קורסים אשר מותאמים באופן אינדיבידואלי לתוכנית הלימודים של הלומדים וניתנת האפשרות למשוב אישי של הלומדים. חקר למידה - המסה הגדולה של הנתונים המקוונים לגבי על תלמיד מאפשרת מעבר ממחקר המודרך על ידי השערות למחקר המודרך על ידי נתונים.

קורסי מוק - ביקורת

חרף היתרונות הרבים אשר מיוחסים לקורסי המוק, חשוב לציין כי מוסדות אקדמיים, חוקרים מפנים חצי ביקורת כלפי קורסים מסוג זה. הביקורת העיקריות כלפי קורסים אלו מעלות אתגרים וקשיים הקשורים למודל העסקי של הקורסים, סוגיות פדגוגיות, איכות התכנים המועברים בקורסים ובעיות הענקת נקודות זכות אקדמיות על בסיס קורסי המוק (Kop, 2011; Hew, & Cheung, 2014; Kizilcec, Piech, & Schneider, 2013).

סוגיות פדגוגיות – השלכות קורסי המוק על מוסדות ההשכלה הגבוהה העלו ביקורת על ידי מרצים וחוקרים באקדמיה. למשל, ורדי גורסת כי מטרותיהם של קורסי המוק הינם, בין היתר, לפתח קורסים באיכות גבוהה של שיעורים פרטיים. אף על פי כן, קיים קושי גדול לפתח קורסים באיכות של שיעור פרטי עבור כמות משתתפים אדירה. אינטראקציות מצומצמות – בימינו ההוראה באקדמיה מאפשרת דיאלוג בין מורים ומרצים לבין סטודנטים ותלמידים, בשונה מכך, האינטראקציה בקורסי המוק בין המורה לתלמיד מצומצמת כד לכדי לא קיימת. חשוב לציין כי מערך התמיכה ללומדים בקורסים אלו קטן ולא קיימים מפגשים אישיים בין מרצים לבין הלומדים. בהקשר זה, לאינטראקציה אישית בין המורה לבין התלמידים מיוחסת חשיבות רבה, השהות במסדות הלימוד יוצרים חוויית למידה ייחודית ושונה במהותה מהחווייה האפשרית באמצעות לימודים מקוונים שנעשים מן הבית (Kizilcec, Piech, & Schneider, 2013). פגיעה במחקר – מוסדות אקדמיים מחזיקים בגישה לפיה לאינטראקציה אישית של סטודנטים עם מרצים וחוקרים קיימת חשיבות רבה. מרצים וחוקרים נתפסים על ידי סטודנטים כמקור ידע והאינטראקציה עימם חשובה על מנת לפתח בקרב התלמידים סקרנות ומוטיבציה ללמידה ומחקר. מעבר ללימוד מקוון באמצעות רשת האינטרנט עשוי לגורם לניתוק בין סטודנטים לחוקרים ולפגיעה בדור ההמשך של החוקרים באקדמיה. חשוב לציין כי מרבית קורסי המוק הינם חינוכיים, וללא תשלום מצד סטודנטים על קורסי לימוד תקציבי המחקר אף הם צפויים להיפגע. איכות הקורסים – חוקרים רבים מעלים סימני שאלה בכל הנוגע לאיכותם של קורסי המוק. בעוד שקורסים מסוג זה מוצעים בחינם, ומעניקים ללומדים ידע בתחומים מגוונים, חשוב לציין כי עולות חששות בכל הנוגע לרמת הקורסים ורמת האיכות והדיוק של התכנים המועברים. עולה